

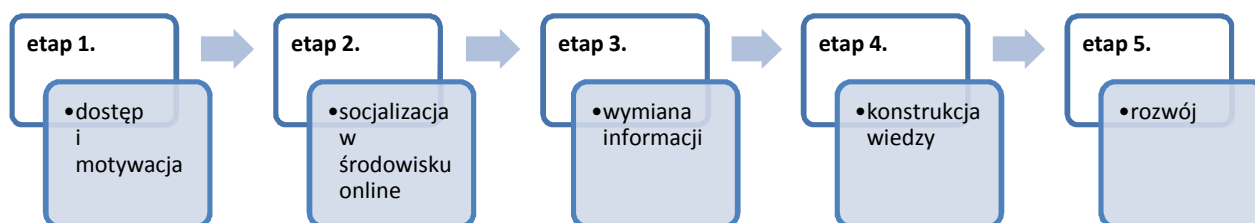

Agnieszka Wierzbicka

Spoleczność na zajęciach online – jak utrzymać kontakt nawiązany z uczniami?

Kwestia utrzymania stałego kontaktu przez nauczyciela z uczniami przez cały czas trwania zajęć online jest jednym z bardziej złożonych problemów dydaktycznych, z jakim trzeba zmierzyć się z trakcie prowadzenia zajęć w Internecie. Już samo nawiązanie kontaktu na początku kursu e-learningowego nie jest łatwym zadaniem i wymaga dużego wysiłku ze strony nauczyciela — ważne jest w tej sytuacji zastosowanie określonych technik budowania społeczności osób uczących się online. Gdy jednak z sukcesem rozpoczniemy nasze zajęcia i uda się nam stworzyć sprzyjającą nauce atmosferę, warto pomyśleć, co zrobić, by nasi uczniowie nadal utrzymywali ze sobą (i nami, nauczycielami) kontakt oraz by był on na tyle motywujący, by stał się podstawą do stworzenia trwałych społecznych więzi w grupie uczniów. Mitem jest bowiem stwierdzenie, że nauka w Internecie to samokształcenie i brak wzajemnych relacji interpersonalnych uczestników zajęć i nauczyciela.

Warto przytoczyć w tym miejscu jedną ze strategii tworzenia społeczności osób uczących się, której autorką jest Gilly Salamon. Wyróżnia ona pięć faz/etapów kształcenia w trakcie których, dzięki właściwie prowadzonemu dialogowi z uczniami, dochodzi do tworzenia się relacji i budowania społeczności wirtualnej, a tym samym do efektywnej nauki¹.

Etap 1. to pierwsze dni uczniów na platformie, to czas przełamywania lodów i odnajdywania się w nowym środowisku. Odpowiedzialność za zainicjowanie procesu dydaktycznego spoczywa wtedy w rękach nauczyciela — jeśli jego postawa będzie aktywna,

¹ G. Salamon, *E-moderating: the key to teaching and learning online*, London 2004.

między uczniami nawiązane zostaną relacje interpersonalne oraz wytworzy się poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności za efekty pracy².

Etap 2. to czas poświęcony na wprowadzenie uczniów w problematykę zajęć online — prowadzący zajęcia powinien szczegółowo przedstawić zasady pracy w kursie ze szczególnym uwzględnieniem aktywności na forach, powinien także zaprezentować możliwe formy współpracy między uczniami. Bardzo ważne jest, by pojawiające się informacje były sformułowane jasno i precyzyjnie — nie mogą stać się podstawą wielu różnych interpretacji, bo spowodować to może frustrację uczniów i ich zagubienie. Na tym etapie nawiązane wcześniej relacje interpersonalne zaczynają się pogłębiać, a pojawiające się różnice stanowisk czy postaw nie powinny spowodować trudności we wspólnej pracy i nauce na platformie edukacyjnej. Podczas tego etapu nauczyciel powinien wykazać się elastycznością w podejściu do uczniów — gdy będą tego potrzebowali, powinien wydłużyć im czas na realizację zadań czy wyznaczonych grupowych prac. Aktywność nauczyciela powinna stanowić wsparcie działań uczniów — poprzez bieżące moderowanie dyskusji, konstruktywne podsumowywanie wątków czy kierowanie rozmową w ten sposób, by dotyczyła rzeczywiście istotnych i powiązanych z tokiem zajęć problemów.

Etap 3. to realizacja kolejnych, zaplanowanych przez nauczyciela aktywności i najlepszy moment do postawienia przed uczniami nowych wyzwań. W tym czasie (jest to zwykle połowa zajęć) można zauważyć słabnące zaangażowanie uczestników zajęć, dlatego niezwykle ważne są działania angażujące, np. przydzielenie przez nauczyciela ról podczas dyskusji na forum, realizacja projektu lub zadania grupowego, szukanie dodatkowych materiałów, wzajemne ocenianie się. Jeśli pojawiają się sygnały o braku zaangażowania ze strony uczniów (brak logowania na platformie lub logowanie się i bierne obserwowanie forów — tzw. lurking) nauczyciel musi indywidualnie komunikować się z takimi osobami i próbować zmieniać ich nastawienie. Wzmocnienie motywacji do uczestnictwa w zajęciach to podstawowe zadanie nauczyciela, kiedy zajęcia są już od dłuższego czasu w toku.

Etap 4. to czas, gdy następuje ugruntowanie nabytej przez uczniów wiedzy i należy ją połączyć z praktyką. Dlatego istotne jest by realizować na tym etapie aktywności otwarte, w których udział nauczyciela ogranicza się jedynie do wsparcia działań uczniów

² Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć w artykule D. Kwiatkowskiej *Sposoby budowania wirtualnej klasy (znaczenie pierwszych dni zajęć dla pracy uczniów)* na portalu Kształcenie na Odległość <http://kno.koweziu.edu.pl/aktualnosci,13.html>.

i dyskretnego ich obserwowania. To moment przygotowujący do osiągnięcia przez uczniów pełnej samodzielności.

Etap 5. powinien być czasem pełnej wymiany wiedzy między uczestnikami zajęć online. Ważne jest by nauka przed zakończeniem zajęć oparta była na doświadczeniu zbudowanym podczas etapu 4. To najlepszy moment na tworzenie i kreowanie — najwyższy stopień zaawansowania uczniów w danej dziedzinie, umiejętność formułowania przez nich nowych, nowatorskich idei, koncepcji, rozwiązań i produktów. Zadaniem nauczyciela jest na tym etapie podsumowanie pracy każdego z uczniów (np. w postaci wysłanego pocztą na platformie komunikatu z oceną pracy i aktywności podczas całych zajęć) — ocena ta powinna mieć charakter zindywidualizowany.

Proces prowadzenia zajęć jest dla każdej osoby zaczynającej pracę na platformie edukacyjnej wyzwaniem — nawet, gdy jest się doświadczonym nauczycielem, z wieloletnim stażem. Zajęcia online uczą nowego podejścia do dydaktyki i samego ucznia. Nie możemy zapomnieć, że to, w jaki sposób zbudowane zostaną relacje interpersonalne w grupie (i z grupą) wpłynie na chęć do nauki i pozwoli uczniom na odnalezienie się w wirtualnym środowisku pracy.